

Beslut

**efter kvalitetsgranskning av elevers tillgång till
läroböcker och andra läromedel i de obligatoriska
skolformerna vid Nyckelskolan i Södertälje kommun
med Nyckelknippan Förskole Aktiebolag som
huvudman**

Inledning

Skolinspektionen har med stöd av 26 kap. 19 och 20 §§ skollagen (2010:800) genomfört en tematisk kvalitetsgranskning på Nyckelskolan avseende verksamhetens kvalitet gällande elevers tillgång till läroböcker och andra läromedel i de obligatoriska skolformerna.

Granskningens syfte är att granska kvaliteten i de utvalda skolornas arbete med att ge eleverna tillgång till och förutsättningar att använda läroböcker och andra läromedel som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål.

Skolinspektionen gör en samlad bedömning utifrån de kvalitetskriterier som tagits fram för granskningen (se Bilaga 3). Skolinspektionen bedömer verksamhetens kvalitet i tre nivåer, hög kvalitet, hög kvalitet i flera delar eller låg kvalitet. Om Skolinspektionen bedömer att ett utvecklingsarbete behövs för att höja verksamhetens kvalitet anges ett eller flera utvecklingsområden. En skriftlig redovisning av åtgärder begärs då av huvudmannen.

Beslut

Skolans arbete med att ge eleverna tillgång till och förutsättningar att använda läroböcker och andra läromedel som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål

Skolinspektionen bedömer att Nyckelskolan i Södertälje kommun i flera delar uppfyller de framtagna kvalitetskriterierna inom området.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande områden:

- Använd läroböcker och andra läromedel för att skapa sammanhang i undervisningen och progression i elevernas lärande.
- Ge eleverna möjlighet att använda läroböcker även utanför undervisningstid för att befästa sina kunskaper.
- Stärk ledningen och samordningen av arbetet med att ge alla elever tillgång till läroböcker och andra läromedel som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål.
- Utvärdera tillgången till och användningen av läroböcker och andra läromedel samt vidta vid behov åtgärder för att utveckla skolans arbete.

Uppföljning

Huvudmannen ska senast **den 6 maj 2026** redovisa till Skolinspektionen vilka åtgärder som vidtagits utifrån de identifierade utvecklingsområdena. Som stöd för redovisningen bör bifogad mall användas. Redogörelsen skickas via e-post, till kvalitetsgranskningarsthlm@skolinspektionen.se eller med post till Skolinspektionen Postadress: Box 23069, 104 35 Stockholm. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer (dnr 2025:5037) i de handlingar som sänds in.

Skolinspektionens bedömning

Skolans arbete med att ge eleverna tillgång till och förutsättningar att använda läroböcker och andra läromedel som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål

Bedömningsområden
Lärarnas arbete med att organisera och genomföra undervisningen så att eleverna får använda läroböcker och andra läromedel. • Sammanhang, progression och ämnesintresse • Instruktioner och användning av läroböcker och andra läromedel i undervisningen • Användning av läroböcker och andra läromedel anpassade utifrån elevernas olika förutsättningar och behov • Möjlighet att använda läroböcker och andra läromedel utanför lektionstid
Rektorns ansvar för att alla elever får tillgång till och förutsättningar att använda ändamålsenliga läroböcker och andra läromedel. • Rektorns styrning och ledning av arbetet gällande elevernas tillgång till läroböcker och andra läromedel • Rektorns ansvar för lärarnas delaktighet i valet av läroböcker och andra läromedel • Rektorns arbete med likvärdighet inom skolenheten gällande läroböcker och andra läromedel • Utvärdering och utvecklingsarbete gällande läroböcker och andra läromedel

Skolinspektionen bedömer att Nyckelskolan i Södertälje kommun i flera delar uppfyller de framtagna kvalitetskriterierna inom området.

Nedan följer Skolinspektionens motivering till bedömningen utifrån vad som framkommit i intervjuer med rektorn, lärare och elever, observationer av delar av lärmiljön med fokus på tillgången till läroböcker och andra läromedel samt inkommen dokumentation från huvudmannen.

Sammanhang, progression och ämnesintresse

Granskningen visar att lärare på alla stadier använder läroböcker eller andra läromedel på ett sätt som bidrar till att skapa sammanhang, främja progression i elevernas lärande och stärka elevernas ämnesintresse i de teoretiska ämnena. Samtidigt visar granskningen att det finns lärare på mellanstadiet som använder andra lärverktyg i stället för lärobok eller andra läromedel.

Av intervjuer med elever och lärare framgår att eleverna använder relevanta läroböcker i flera ämnen. I förskoleklass och årskurs 1 - 3 utgör läroböcker på daglig basis utgångspunkten för undervisningen i exempelvis svenska, matematik, naturorienterande och samhällsorienterande ämnen. Även i årskurs 4 - 6 används läroböcker ofta i de flesta ämnen såsom matematik, engelska och natur- och samhällsorienterande ämnen. I svenskundervisningen utgår undervisningen dock från lärverktyg i form av skönlitteratur i stället för läroböcker eller andra läromedel. Lärare på högstadiet uppger att de använder läroböcker eller digitala läromedel. Därutöver utgör lärarhandledningarna enligt lärarna ett stöd i arbetet med att planera lektioner och exempel på övningar och frågor som kan knytas till arbetet med läroböckerna eller det digitala läromedlet i klassrummet.

Det skiljer sig åt mellan ämnen och stadier när det gäller om eleverna har tillgång till en egen lärobok eller inte. Lärare i förskoleklass och årskurs 1 - 3 berättar att eleverna har egna arbetsböcker i de olika ämnena, och att de använder sig av läroböcker som finns i klassuppsättningar i svenska och natur- och samhällsorienterande ämnen. Enligt lärare i årskurs 4 - 6 har eleverna inte några egna läroböcker i matematik, natur- eller samhällsorienterande ämnen. I matematik finns det klassuppsättningar med ett exemplar till varje elev som de arbetar med under lektionerna. I natur- och samhällsorienterande ämnen finns det halvklassuppsättningar av läroböcker vilket medför att eleverna får arbeta två och två med undantag för de lektioner då undervisningen sker i halvklass. I årskurs 7 - 9 har eleverna egna läroböcker i matematik samt i årskurs 9 i engelska. Rektorn uppger att årskurserna 4 - 9 tidigare endast arbetat med digitala läromedel och att det pågår ett arbete med att utöka tillgången på läroböcker på skolan. Alla elever har tillgång till ett digitalt läromedel vilket används som ett komplement i flera ämnen där det inte utgör den huvudsakliga grunden för undervisningen.

Av intervju med elever och lärare framgår att läroböckerna används på flera olika sätt i undervisningen. Ett exempel är att lärare i förskoleklass och årskurs 1 - 3 ofta läser högt ur boken för eleverna som sedan får svara på frågor om det som lästs. Eleverna får också läsa ur sina läroböcker på egen hand. Det förekommer också att de elever som så önskar lyssnar på boken. Även i årskurs 4 - 6 är det vanligt att läraren läser högt för eleverna

innan de arbetar med frågor till texten. Det förekommer också att lärare har en genomgång som behandlar innehållet på de sidor som eleverna ska arbeta med, exempelvis i matematik. I årskurs 7 – 9 arbetar eleverna på ett liknande sätt, där lärares genomgång åtföljs av att eleverna arbetar med läroboken på egen hand. I ämnen där eleverna huvudsakligen arbetar med ett digitalt läromedel såsom samhällsorienterande ämnen, utgår undervisningen från uppgifter som läraren först går igenom med eleverna. Därefter får eleverna arbeta med att lösa uppgifterna med hjälp av det digitala läromedlet. Ett återkommande inslag är att elever och lärare diskuterar uppgifter och frågor som är knutna till det digitala läromedlet. Några lärare gör också bildspel som de går igenom på lektionerna och som eleverna kan ta del av i efterhand. Enligt lärarna har de en överenskommelse om att det som behandlats under lektionen, inklusive hänvisningar till det digitala läromedlet och läroböcker, ska läggas ut i en blogg för respektive ämne som eleverna når via skolans lärplattform.

Lärare ger flera exempel på hur de arbetar för att stärka och utveckla elevernas läsförmåga och lässtrategier. Ett exempel är att lärarna återkommande arbetar med elevernas begreppsförståelse. Det gör lärarna genom att stanna upp vid ämnesspecifika nyckelbegrepp och gå igenom dem med eleverna i syfte att säkerställa att eleverna förstår deras innebörd, exempelvis genom att eleverna får anteckna dem i en särskild begreppsbok eller gemensam begreppskarta. I intervju uppger rektorn att detta är en fråga som lärarna diskuterat sinsemellan i syfte att belysa att lärarna har ett gemensamt ansvar för utvecklingen av elevernas läsförståelse. Ett annat exempel är att eleverna får träna på att läsa texter på olika sätt, att förstå och uttolla vad innebörden är i en text ur olika perspektiv. Eleverna får också öva sig på att sökläsa genom att utgå från underrubriker för att nå fram till en viss information som de letar efter.

Lärarna uppger att de inte har identifierat några större skillnader när det gäller flickors och pojkars läsning kopplat till användandet av läroböcker. Några lärare berättar att deras upplevelse är att pojkar generellt sett är mer tävlingsinriktade och måna om att bli klara snabbt, medan flickor är mer noggranna och tar längre tid på sig när de arbetar med text och frågor i läroböckerna. Samtidigt framhåller lärarna att denna typ av skillnader kan variera mellan olika elevgrupper. En lärare uppger att hen noterat en viss skillnad när det gäller läsning i digitala läromedel där pojkar tenderar att bli mer distraherade av exempelvis spel och det är vanligare att pojkar tappar fokus från läsningen på grund av det.

Eleverna och flera lärare framhåller att läroböcker och andra läromedel bidrar till och stöttar elevernas kunskapsutveckling genom att ge en struktur och befästa den fakta som lärare förmedlar i samband med genomgångar och bildspel. Högläsning och egen läsning bidrar till

gemensam förståelse och intresse för ämnet genom de frågor som väcks hos eleverna. Läroböcker och andra läromedel fyller också en repetitiv funktion genom att eleverna kan återvända till dem i efterhand för att läsa mer om sådant som de inte förstått under genomgångarna. Några lärare pekar också på att läroböckerna och andra läromedel är viktiga för att elevernas kunskaper befästs genom de uppgifter som eleverna får öva på. Samtidigt framkommer det att det varierar mellan lärare i vilken utsträckning som de uppfattar att digitala läromedel är gynnsamma för elevernas kunskapsutveckling. Några lärare framhåller att det digitala läromedlet uppdateras löpande och ger lärarna en god överblick på hur det går för eleverna, vilka uppgifter de har arbetat med och vad de behöver ägna mer uppmärksamhet åt, medan andra lärare pekar på att digitala läromedel kan vara en källa till distraktion och förflytta fokus från arbete inom ämnet till sådant som inte har med undervisningen att göra.

Instruktioner och användning av läroböcker och andra läromedel i undervisningen

Granskningen visar att lärarna ger eleverna ändamålsenliga instruktioner i hur läroböcker och andra läromedel ska användas.

Av intervjuer med elever och lärare framgår att lärarna går igenom läroböckernas olika delar och upplägg samt i vilken ordning som innehållet ska behandlas tillsammans med eleverna. Ett exempel är att eleverna i förskoleklass och årskurs 1 – 3 får lära sig hur läroböckerna är tänkta att användas och att det är en kunskap som de sedan bär med sig under de följande årskurserna, vilket lärarna lägger ett särskilt fokus på i inledningen av ett nytt läsår. Även i årskurs 4 – 9 går lärare och elever igenom hur läroböcker och andra läromedel är uppbyggda och hur eleverna kan hitta i dem. Ett exempel är att lärare i engelska låter eleverna öva på att orientera sig i och hitta i det digitala läromedlet.

Såväl elever som lärare uppger att lärarna löpande ger eleverna instruktioner om hur de ska arbeta med läroböcker och andra läromedel under lektionerna. Det kan bland annat handla om vilka sidor som ska läsas eller uppgifter som eleverna ska arbeta med, vilket ofta presenteras digitalt. Instruktionerna ges både muntligt och skriftligt och finns också att tillgå via skolans lärplattform. Därutöver förekommer det att lärare visar vårdnadshavare hur det digitala läromedlet fungerar i samband med föräldramöten.

Användning av läroböcker och andra läromedel anpassade utifrån elevernas olika förutsättningar och behov

Granskningen visar att lärarna i undervisningen använder läroböcker och andra läromedel som är anpassade efter elevernas förutsättningar och behov.

I intervju ger lärare olika exempel på att eleverna får arbeta med läroböcker och andra läromedel på olika nivåer i olika ämnen. Exempelvis innehåller läroböckerna i matematik på alla stadier olika nivåer vilket gör att alla elever kan arbeta med uppgifter utefter hur långt de nått i sin egen kunskapsutveckling. I vissa fall kan eleverna också få arbeta med en enklare lärobok som ett komplement till den lärobok som alla elever har. Därutöver finns det läroböcker med svårare matematiska uppgifter för de elever som behöver extra utmaningar. Lärarna använder också uppgifter som är avsett för äldre årskurser som ett komplement till den ordinarie läroboken. I andra ämnen såsom engelska innehåller läroboken texter och uppgifter av olika svårighetsgrad. Läroboken kompletteras med ett digitalt läromedel med vilket läraren kan avgränsa och tydliggöra vad eleverna ska arbeta med, vilket är särskilt gynnsamt för de elever som inte kommit lika långt i sin kunskapsutveckling. Det digitala läromedlet innehåller också fördjupningsmaterial som tillhandahålls för elever som behöver extra utmaningar.

Lärare uppger att läroböckerna ger eleverna möjlighet till såväl repetition som fördjupning i olika ämnen. Samtidigt framhåller lärarna att läroböckerna inte kan tillgodose alla behov utan det ligger på läraren att komplettera läroböckerna med uppgifter, såväl för elever som behöver extra stöd som de som kommit längre i sin kunskapsutveckling. Ett exempel är att flera lärare använder sig av lärarhandledningarna som en källa till att ta fram extra uppgifter, prov eller annat material som kan vara ett stöd i undervisningen. En lärare berättar exempelvis att lärarhandledningarna kan vara bra att använda sig av om man som lärare upplever att ett specifikt moment eller område är svårt att förklara.

Möjlighet att använda läroböcker och andra läromedel utanför lektionstid

Granskningen visar att elevernas tillgång till läroböcker och andra läromedel utanför lektionstid till viss del är begränsad, vilket påverkar deras möjligheter till repetition och fördjupning.

Av intervju med lärare som undervisar i förskoleklass och årskurs 1–3 framgår att det i de flesta ämnena ges inga eller få läxor, vilket enligt lärarna medför att eleverna har ett begränsat behov av att ta med läroböcker hem. Samtidigt uppger lärare att elever som frågar får ta med

läroböcker hem och att lärarna uppmuntrar eleverna till hemarbete om behov föreligger, exempelvis om eleven behöver ta igen uppgifter eller andra moment i undervisningen. Lärare uppger också att de inte låter eleverna ta med läroböcker hem på grund av att de tidigare inte lämnats tillbaka eller gått sönder. I natur- och samhällsorienterande ämnen i årskurs 4 - 6 har eleverna begränsad möjlighet att ta med läroboken hem eftersom det endast finns en halv klassuppsättning för eleverna att dela på. Av intervju med elever och lärare framgår att eleverna i årskurs 4–9 främst använder sig av ett digitalt läromedel utanför lektionstid, exempelvis i hemmet. Det förekommer också att eleverna hänvisas till instuderingsfrågor och sammanfattningar som lärarna upprättat, exempelvis i form av ett bildspel, när de ska läsa på inför prov eller repetera kunskaper. En lärare berättar att hen avgör om elever får ta med läroböcker hem från fall till fall.

Lärare uppger att eleverna får instruktioner inför hemarbete. Instruktionerna åtföljer de uppgifter som ska göras och ges såväl muntligt som skriftligt. Instruktionerna delges även digitalt på skolans lärplattform. På så sätt kan elever som varit frånvarande också ta del av och på egen hand ta igen uppgifter och moment som de missat.

Rektorns styrning och ledning av arbetet gällande elevernas tillgång till läroböcker och andra läromedel

Granskningen visar att rektorn till viss del styr och leder arbetet så att eleverna får tillgång till ändamålsenliga läroböcker och andra läromedel.

Av inkommen dokumentation från huvudmannen och intervju med rektorn framgår att det under rektorns ledning pågår ett arbete med att utöka andelen läroböcker på skolan. Rektorn berättar att skolan tidigare haft en tyngdpunkt i digitala läromedel vilket till viss del lever kvar i de äldre årskurserna. Rektorn uppger att eleverna på lågstadiet nu nästintill enbart arbetar med läroböcker i de teoretiska ämnena. En del i det arbetet har varit att huvudmannen använt sig av statsbidrag för att köpa in läroböcker. I arbetet med att utöka tillgången till läroböcker och läromedel har rektorn lyssnat både på lärare och forskning. Rektorn konstaterar att forskningen har talat mer och mer om vikten av tryckta läroböcker. Utöver en stärkt tillgång till läroböcker i de yngre årskurserna har även elever på högstadiet fått tillgång till läroböcker i engelska i årskurs 9. Samtidigt finns det ämnen såsom natur- och samhällsorienterande ämnen på högstadiet, där eleverna huvudsakligen arbetar med ett digitalt läromedel.

Av Skolinspektionens observation av den fysiska lärmiljön med fokus på läroböcker och andra läromedel framkommer att eleverna på låg- och mellanstadiet har tillgång till egna läroböcker i flera ämnen såsom engelska och matematik samt att det finns klassuppsättningar som eleverna får dela

på i exempelvis natur- och samhällsorienterande ämnen. På högstadiet har eleverna tillgång till ett digitalt läromedel i samtliga ämnen. Dessutom har eleverna tillgång till läroböcker i matematik, samt i engelska i årskurs 9. Lärarhandledningar finns att tillgå i fysisk och digital form. Lärarna uppger att tillgången till läroböcker och andra läromedel överlag i nuläget är god, samtidigt som det finns en önskan om att det byggs på med mer läroböcker i exempelvis engelska. Rektorn uppger att hen för en dialog med lärarna om vilka läroböcker som behöver köpas in för att förbättra elevernas tillgång ytterligare.

Rektorns ansvar för lärarnas delaktighet i valet av läroböcker och andra läromedel

Granskningen visar att rektorn tar ansvar för att göra lärarna delaktiga i valet av vilka läroböcker och andra läromedel som kan användas för att nå utbildningens mål.

Av intervju med lärare och rektorn framgår att lärarna är involverade och delaktiga i val av läroböcker och andra läromedel. Lärarna och rektorn berättar att lärarna tillsammans diskuterar och lämnar förslag till rektorn på vilka läroböcker och andra läromedel som behöver införskaffas. Rektorn framhåller att hen stämmer av inköp med huvudmannen. Rektorn uppger att målet är att tillgodose lärarnas önskemål så långt som möjligt, men att dessa också behöver vägas emot andra utgifter.

Lärare uppger att de återkommande diskuterar val av läroböcker med varandra. Ett exempel är hur lärare i matematik valt att använda samma läroboksserie i både mellan- och högstadiet. Lärare berättar att även lågstadiet från början omfattades, men att man där efter didaktiska överväganden valt att gå tillbaka till en tidigare lärobok. Det förekommer också att lärare diskuterar val av läroböcker med rektorn. Exempelvis har diskussionen mellan rektorn och lärare i engelska utmynnat i att elever i årskurs 9 har tillgång till läroböcker. Ett annat exempel är att lärare i samhällsorienterande ämnen på mellanstadiet i samråd med rektorn kommit fram till att det behövs olika läroboksserier för undervisning i exempelvis historia jämfört med geografi och därför införskaffat olika läroböcker för olika delar av undervisningen i samhällsorienterande ämnen.

Rektorns arbete med likvärdighet inom skolenheten gällande läroböcker och andra läromedel

Granskningen visar att rektorn skapar förutsättningar för ett gemensamt och medvetet arbete gällande användning av läroböcker och andra läromedel för likvärdighet inom skolenheten.

Av intervju med rektorn framgår att lärarna regelbundet samlas över stadiegränserna för att diskutera undervisningen utifrån sina respektive ämnen. I det sammanhanget diskuteras användandet av läroböcker, andra läromedel och lärarhandledningar. Ett exempel som rektorn framhåller handlar om försöket med att införa samma läroboksserie i matematik på alla stadier. Ett annat exempel är att rektorn och lärarna diskuterat och kommit fram till att arbetet med att utveckla elevernas läsförmåga är ett gemensamt ansvar som varje lärare arbetar med inom ramen för sitt ämne, exempelvis genom att återkommande arbeta med och utveckla elevernas begreppsförståelse. Rektorn och lärarna uppger att ämnesmötena är ett forum för samtal om hur läroböcker och andra läromedel används i undervisningen. Läroböckernas struktur, innehåll och utseende är frågor som lärarna diskuterar under rektorns ledning. Några lärare som undervisar på lågstadiet berättar att undervisningen till stor del planeras gemensamt och utgår från samma läroböcker, men att det praktiska genomförandet kan skilja sig åt. I planeringsarbetet diskuterar lågstadielärarna vilka sidor som eleverna ska arbeta med i olika läroböcker och om det är något eller några områden eller moment som de behöver ägna extra uppmärksamhet åt. Lärare uppger att det är den enskilde läraren som avgör om det digitala läromedlet, som finns tillgängligt i alla ämnen, ska användas i den egna undervisningen.

Utvärdering och utvecklingsarbete gällande läroböcker och andra läromedel

Granskningen visar att rektorn ser till att lärarna i viss mån utvärderar hur läroböcker och andra läromedel fungerar i undervisningen i förhållande till elevers utveckling mot målen.

Av intervjuer med lärare och rektorn framgår att lärarna i vissa fall utvärderar hur läroböcker och andra läromedel fungerar i undervisningen. Även om utvärdering av läroböcker och andra läromedel finns med som en del i ett övergripande analysarbete har inte rektorn initierat någon mer systematisk utvärdering av de läroböcker och andra läromedel som lärarna använder i undervisningen och som skulle kunna användas i skolans utvecklingsarbete. Lärarna uppger att fokus i de utvärderingar som görs framförallt handlar om när det inte fungerar, vad som eventuellt behöver förändras i användandet eller om läroboken eller läromedlet i fråga behöver förnyas eller bytas ut. Lärarna har blivit tillfrågade om hur det digitala läromedlet fungerar i undervisningen och att det framgår att lärare bedömer att det fungerar olika bra i olika ämnen. Exempelvis anser lärare i natur- och samhällsorienterande ämnen att det fungerar väl, medan lärare i engelska upplevt att det varit gynnsamt för elevernas kunskapsutveckling att byta ut det digitala läromedlet mot en lärobok.

I intervju med elever framkommer att de framfört klagomål på det digitala läromedlet. Enligt eleverna är det lättare att följa med och förstå när de arbetar med läroböcker och att läroböckerna innehåller mer varierade uppgifter. Eleverna uppger att deras synpunkter inte lett till någon förändring och att de inte är inkluderade i arbetet med val av läroböcker och andra läromedel.

Identifierade utvecklingsområden

Utvecklingsområde 1

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Använd läroböcker och andra läromedel för att skapa sammanhang i undervisningen och progression i elevernas lärande.

Av läroplanen framgår att rektorn har ansvaret för skolans resultat och har, inom givna ramar, ett särskilt ansvar för att alla elever erbjuds strukturerad undervisning under lärares ledning samt att alla elever får tillgång till och förutsättningar att använda läroböcker, andra läromedel och andra lärverktyg som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål.¹ Av läroplanen framgår vidare att läraren ska organisera och genomföra arbetet så att eleven får använda läroböcker, andra läromedel och andra lärverktyg som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål. Eleven ska successivt få fler och större självständiga uppgifter och ett ökat eget ansvar samt få möjligheter till ämnesfördjupning, överblick och sammanhang.²

Motiveringen till utvecklingsområdet är att undervisningen i några årskurser i mellanstadiet utgår från andra lärverktyg i stället för läroböcker eller andra läromedel. När undervisningen främst bygger på andra lärverktyg än lärobok och andra läromedel kan det leda till att elever ges minskade möjligheter till överblick och mindre systematisk undervisning.

Genom att använda läromedel och tillhörande lärarhandledningar kan dessa stödja lärandet på olika sätt. Bland annat kan ändamålsenliga

¹ Lgr 22, avsnitt 2.8, Rektorns ansvar.

² Lgr22, avsnitt 2.2, Kunskaper Riktlinjer.

läromedel skapa sammanhang och ge en överblick och på så sätt främja lärandet. Lärarna kan med hjälp av lärarhandledningar planera en undervisning som ger eleverna sammanhang och överblick. Läroböcker som är författade av ämnesexperter och granskade av fackgrupper säkerställer att innehållet är korrekt, sakligt och i linje med skollagen och läroplanens krav på objektivitet. Eleverna kan genom läromedel få succesivt alltmer utmanande uppgifter och texter vilket gynnar deras kunskapsutveckling.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn ser till att alla lärare använder läroböcker och andra läromedel samt att lärare medvetet arbetar med innehållet i dessa läromedel för att ge eleverna struktur och överblick. Det kan också handla om att rektorn ser till att lärare använder lärarhandledningar för att ge elever en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål.

Utvecklingsområde 2

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Ge eleverna möjlighet att använda läroböcker även utanför undervisningstid för att befästa sina kunskaper.

Av skollagen framgår att eleverna utan kostnad ska ha tillgång till läroböcker, andra läromedel och andra lärverktyg som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål.³ Av läroplanen framgår att läraren ska organisera och genomföra arbetet så att eleven får använda läroböcker, andra läromedel och andra lärverktyg som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål och får möjligheter till ämnesfördjupning, överblick och sammanhang.⁴ Av förarbetena framgår att formuleringen att eleverna ska "ha tillgång till" de läroböcker som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål innebär att eleverna till exempel ska få möjlighet att ta med läroböckerna hem så att eleverna kan repetera, läsa på och gå tillbaka till det som läraren belyst i undervisningen och på så sätt fördjupa och befästa sina kunskaper.⁵

³ 10 kap. 10 § skollagen (2010:800)

⁴ Lgr22 avsnitt 2.2 Kunskaper.

⁵ Prop. 2023/24:21 s. 46.

Motiveringen till utvecklingsområdet är att eleverna i begränsad utsträckning får låna hem läroböcker. I matematik, natur- och samhällsorienterande ämnen på mellanstadiet saknas möjlighet för eleverna att ta hem de läroböcker som används i undervisningen för att läsa på inför prov eller repetera. Eleverna har visserligen tillgång till ett digitalt läromedel, men eleverna behöver även ges möjlighet att använda den lärobok som används i undervisningen. Tillgången till läroboken utanför lektionstid ger möjlighet till fördjupning, repetition och förberedelse.

Genom att öka tillgången och aktivt främja användningen av läroböcker utanför lektionstid kan elever ges bättre möjligheter att utveckla sin förståelse och självständigt befästa kunskaper.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn ser till att eleverna har tillgång till de läroböcker som används i undervisningen för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål även utanför undervisningstid. Skolverket har material om läxor som kan användas i detta.⁶

Utvecklingsområde 3

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Stärk ledningen och samordningen av arbetet med att ge alla elever tillgång till läroböcker och andra läromedel som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål.

Av läroplanen framgår att rektorn som pedagogisk ledare och chef för lärarna och övrig personal i skolan har det övergripande ansvaret för att verksamheten som helhet inriktas mot de nationella målen. Rektorn ansvarar för att skolans resultat följs upp och utvärderas i förhållande till de nationella målen, kriterierna för bedömning av kunskaper och betygskriterierna. Rektorn har ansvaret för skolans resultat och har, inom givna ramar, ett särskilt ansvar för att alla elever får tillgång till och förutsättningar att använda läroböcker, andra läromedel och andra lärverktyg som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål.⁷

⁶ [Läxor i praktiken – ett stödmaterial om läxor i skolan - Skolverket](#) hämtad 2025-11-20

⁷ Lgr 22 avsnitt 2.8 Rektorns ansvar.

Motiveringen till utvecklingsområdet är att det inte finns tillräckligt med exemplar så att varje elev får tillgång till en egen lärobok i naturorienterande och samhällsorienterande ämnen på mellanstadiet. Det framgår också att eleverna i undervisningen i svenska på mellanstadiet vare sig använder läroböcker eller andra läromedel.

Genom att öka tillgången till läroböcker ger det elever en grundläggande utgångspunkt för undervisningen, oavsett tidigare kunskaper vilket är i linje med läroplanens mål om en likvärdig utbildning för alla. Läroböcker som är författade av ämnesexperter och granskade av fackgrupper säkerställer att innehållet är korrekt, sakligt och i linje med skollagen och läroplanens krav på objektivitet.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn ser till att lärarna använder läroböcker, andra läromedel och lärarhandledningar samt att eleverna har tillgång till ett eget exemplar av läroboken medan de läser ett ämne.

Utvecklingsområde 4

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Utvärdera tillgången till och användningen av läroböcker och andra läromedel samt vidta vid behov åtgärder för att utveckla skolans arbete.

Av läroplanen framgår att rektorn ansvarar för att skolans resultat följs upp och utvärderas i förhållande till de nationella målen, kriterierna för bedömning av kunskaper och betygskriterierna.⁸ Av förarbetena framgår att en definition av begreppen lärobok, läromedel och lärverktyg i skollagen kan bidra till möjligheten att systematiskt och kontinuerligt kunna följa upp tillgång och användning av läromedel utifrån likvärdighet och skolans kompensatoriska uppdrag.⁹

Motiveringen till utvecklingsområdet är att granskningen visar att det i nuläget inte görs någon systematisk uppföljning, utvärdering eller analys av tillgången till och användningen av läroböcker och andra läromedel på skolenheten. I den mån utvärdering förekommer sker det utifrån att de

⁸ Lgr 22 avsnitt 2.8 Rektorns ansvar.

⁹ Prop. 2023/24:21 s. 27

läroböcker och andra läromedel som används inte gynnar elevernas lärande i tillräcklig utsträckning.

Genom att lärare ges möjlighet att utvärdera materialets kvalitet, pedagogiska upplägg och anpassning till elevernas behov, kan analysen av utvärderingens resultat leda till ett medvetet förhållningssätt och robusta beslut gällande eventuella utvecklingsåtgärder.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn ser till att lärarna ges förutsättningar att på ett systematiskt sätt följa upp, utvärdera och analysera resultaten samt vid behov vidta åtgärder avseende tillgången till och användningen av läroböcker och andra läromedel på skolenheten. Sådana förutsättningar kan vara schemalagda möten för läromedelsdiskussioner, etablering av arbetsgrupper, inhämtande av synpunkter från eleverna eller stöd i form av riktlinjer och resurser för att effektivisera processen. Skolverket har material som kan användas i detta.¹⁰

På Skolinspektionens vägnar

Beslutet har fattats av Ewa Mölleryd, utredare.

Föredragande i ärendet har varit utredare Carl Bexell I den slutgiltiga handläggningen av ärendet har även utredarna Klara Engström och Anna-Carin Kostic deltagit.

¹⁰ [Systematiskt kvalitetsarbete - Skolverket](#) hämtad 2025-11-14

Bilaga 1: Författningsstöd

Den 1 juli 2024 trädde ändringar i skollagen i kraft som syftar till att stärka elevers tillgång till ändamålsenliga läromedel.¹¹ Ändringarna gäller för flera skolformer. För grundskolan är lydelsen följande¹²:

Eleverna ska utan kostnad ha tillgång till läroböcker, andra läromedel och andra lärverktyg som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål.

I skollagens första kapitel har införts definitioner av begreppen läroböcker, andra läromedel och andra lärverktyg.

I skollagen avses med

- lärobok: tryckt läromedel, med eller utan digitala komponenter,
- läromedel: helt eller delvis tryckt eller digitalt verk som är avsett att användas i undervisningen, som överensstämmer med relevanta delar av tillämplig kurs-, ämnes- eller ämnesområdesplan och läroplanen, och som är utgivet av någon som bedriver utgivningsverksamhet av professionell art,
- lärverktyg: läroböcker, andra läromedel och andra tryckta eller digitala verk samt utrustning och material som används i undervisningen.¹³

I samband med lagändringarna har regeringen även beslutat om nya formuleringar i flera läroplaner.¹⁴ I läroplanen för grundskolan har ändringarna följande lydelse.

Läraren ska organisera och genomföra arbetet så att eleven får använda läroböcker, andra läromedel och andra lärverktyg som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål.¹⁵

¹¹ Lag (2023:951) om ändring i skollagen (2010:800).

¹² 10 kap. 10 § andra stycket skollagen.

¹³ 1 kap. 3 § elfte–trettonde strecksatserna skollagen.

¹⁴ Förordning (SKOLFS 2024:590) om ändring i förordningen (2010:37) om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet.

¹⁵ Lgr 22, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.2 Kunskaper.

Rektorn har ansvaret för skolans resultat och har, inom givna ramar, ett särskilt ansvar för att:

- alla elever erbjuds strukturerad undervisning under lärares ledning,
- alla elever får tillgång till och förutsättningar att använda läroböcker, andra läromedel och andra lärverktyg som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål,
- alla elever får tillgång till och förutsättningar att använda skolbibliotek,
- alla lärare får tillgång till de lärarhandledningar som behövs för att ge eleverna en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål.¹⁶

¹⁶ Lgr 22, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.8 Rektorns ansvar.

Bilaga 2: Granskningens genomförande

Bakgrundsuppgifter

Skolinspektionen besökte Nyckelskolan den 15 oktober 2025. Besöket genomfördes av utredarna Carl Bexell och Klara Engström.

Skolenheten är en fristående skola, verksam i Södertälje kommun med förskoleklass och grundskola, årskurserna 1–9. På skolenheten går 270 elever.

Underlag för bedömning

Underlaget i detta beslut utgörs av:

- En observation av delar av lärmiljön med fokus på tillgången till läroböcker och andra läromedel.
- En gruppintervju med elever.
- Tre gruppintervjuer med lärare.
- En intervju med rektorn.
- Dokument som begärts in från huvudmannen.

Innan beslut har fattats har huvudmannen fått ta del av Skolinspektionens tjänsteanteckning från besöket för att ges en möjlighet att yttra sig över den.

De samlade iakttagelserna från de skolenheter som har ingått i granskningen kommer att presenteras i en övergripande rapport. Rapporten är planerad att publiceras under 2026.

Bilaga 3: Granskningens utgångspunkter

Granskningens syfte

Syftet är att granska kvaliteten i skolors arbete för att ge eleverna tillgång till och användning av läroböcker och andra läromedel i förhållande till Skolinspektionens kvalitetskriterier.

Frågeställning

I vilken utsträckning får eleverna tillgång till och förutsättningar att använda läroböcker och andra läromedel som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål?

Kvalitetskriterier

Bedömningen görs i förhållande till de kvalitetskriterier Skolinspektionen satt upp i granskningen inom det granskade området, vilka är utformade i enlighet med forskning och beprövad erfarenhet. Inom granskat område bedöms om skolan uppfyller framtagna kvalitetskriterier i hög utsträckning, i flera delar men utvecklingsområden finns eller i låg utsträckning.

Lärarnas arbete med att organisera och genomföra undervisningen så att eleverna får använda läroböcker och andra läromedel.	Rektorns ansvar för att alla elever får tillgång till och förutsättningar att använda ändamålsenliga läroböcker och andra läromedel.
Lärarna ser till att eleverna, såväl flickor som pojkar, får använda läroböcker och andra läromedel på ett sätt som bidrar till att skapa sammanhang och överblick över ämnesområden. Vilket ger progression i lärandet samt stärker elevernas ämnesintresse och vilja att lära sig mer. Lärarna ser till att eleverna får ändamålsenliga instruktioner i hur läroböcker och andra läromedel ska användas i undervisningen. Lärarna ser till att elever använder läroböcker och andra läromedel som är anpassade utifrån elevernas olika förutsättningar och behov. Lärarna ser till att eleverna får använda läroböcker och läromedel utanför lektionstid och uppmuntras använda dem utanför lektionstid för att befästa sina kunskaper.	Rektorn styr och leder arbetet så att eleverna får tillgång till ändamålsenliga läroböcker och andra läromedel. Rektorn tar ansvar för att lärarna är delaktiga i valet av läroböcker och andra läromedel. Rektorn skapar förutsättningar för ett gemensamt och medvetet arbete kring användning av läroböcker och andra läromedel för likvärdighet inom skolenheten, så att hänsyn tas till elevernas olika förutsättningar och behov. Rektorn ser till att lärarna utvärderar hur läroböcker och läromedel fungerar i undervisningen i förhållande till elevers utveckling mot målen. Rektorn använder resultaten i skolans utvecklingsarbete.